

I n f o r m a c j a
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym
w Szczecinie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 23 listopada 2010 r., do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego im. Janusza Korczaka w Szczecinie, przy ulicy Kamiennej 22 (zwanego dalej Ośrodkiem, Placówką lub MOW) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich. Wizytacja została przeprowadzona w ramach działalności Rzecznika Praw Obywatelskich jako Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania wychowanek umieszczonych w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Szczecinie, dokonując oceny pod względem ochrony nieletnich przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji dokonano następujących czynności:

- przeprowadzono rozmowę na temat funkcjonowania placówki z Dyrektorem Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Szczecinie oraz niektórymi pracownikami placówki;
- dokonano oglądu terenu placówki oraz pomieszczeń użytkowanych przez wychowanki, w tym: izb mieszkalnych, izby izolacyjnej, sal lekcyjnych, sali

gimnastycznej, biblioteki, świetlic oraz, sanitariatów, kuchni i stołówki, ambulatorium, sal lekcyjnych, pomieszczeń warsztatowych;

- w oparciu o przygotowany wcześniej kwestionariusz przeprowadzono na osobności rozmowy z 6 losowo wybranymi nieletnimi, które przebywały w placówce w czasie wizytacji;
- zapoznano się z następującą dokumentacją placówki: procedurami obowiązującymi w MOW, w tym przede wszystkim procedurom stosowanym w przypadku przyjęcia do placówki, dotyczącą chorób zakaźnych, programami profilaktyki w placówce,

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego im. Janusza Korczaka oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

2. Ogólna charakterystyka placówki.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Szczecinie jest funkcjonującą całodobowo placówką resocjalizacyjno-wychowawczą zapewniającą wychowankom opiekę, wychowanie, rozwój, kształcenie, terapię oraz różnorodną pomoc, w tym psychologiczną. Organem prowadzącym jest Rada Miasta w Szczecinie. Ośrodek jest czynny cały rok. Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie, bez deficytów intelektualnych, wobec których sąd rodzinny zastosował środek wychowawczy w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

Funkcjonujący w placówce Samorząd Wychowanek, umożliwia kształtowanie wśród podopiecznych poczucie samorządności i odpowiedzialności. Sprzyja ponadto kształtowania właściwych społecznie postaw wśród wychowanek, niewątpliwie jest istotnym z wychowawczego punktu widzenia. Na czele samorządu jest 2 opiekunów z placówki, którzy wspólnie z wychowankami realizują różne imprezy okolicznościowe, takie jak otrzęsiny, czy dyskoteki.

Placówka jest przeznaczona dla 60 dziewcząt. W dniu wizytacji w placówce ewidencyjnie przebywało 57 nieletnich w tym: 5 wychowanek pozostawało na ucieczce, natomiast jedna była urlopowana. W związku z powyższym stan faktyczny wychowanek placówki w dniu wizytacji wynosił 51.

W skład placówki wchodzi: internat, gimnazjum i zasadnicza szkoła zawodowa oraz dział administracji obsługi. Kadra placówki liczy 51 pracowników, w tym 22 zatrudnionych w gimnazjum i zasadniczej szkole zawodowej.

Wizytujący uzyskali informację, iż placówka jest regularnie wizytowana przez sędziego rodzinnego, jednakże dyrekcja nie pamiętała daty ostatniej wizyty, jak również nie posiadała ostatniego sprawozdania z takiej wizytacji. Podkreślono jednak, iż Dyrektor Ośrodka jest w stałym kontakcie z sędzią rodzinnym w indywidualnych sprawach dotyczących wychowanek.

3. Warunki bytowe

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Szczecinie położony jest na obrzeżach miasta, zajmuje 1-piętrowy budynek.

W placówce wyodrębniono 5 grupy wychowawczych. Każda z nich ma do swojej dyspozycji oddzielną część korytarza (na parterze oraz I piętrze), w której znajdują się pokoje wychowanek, świetlice i sanitariaty. Sypialnie wychowanek są 3-, 4- i 5 - osobowe, wyposażone w łóżka oraz szafki do przechowywania rzeczy osobistych. Pokoje są przestronne, słoneczne, utrzymane w czystości, a przede wszystkim udekorowane z myślą o przebywających w nich nieletnich. Niektóre sypialnie, wymagają zamontowania sprawnej wentylacji, gdyż na sufitach, gdyż w niektórych sypialniach na sufitach widoczne było zagrzybienie. Dyrektor placówki zapewnił, że w miarę możliwości pokoje są na bieżąco remontowane i malowane.

W każdej grupie wychowawczej znajdują się sanitariaty, w których są prysznice, toalety i umywalki. Warunki w nich panujące są bardzo dobre, natryski

wyposażane są w maty antypoślizgowe oraz zasłony zapewniających kąpiel w warunkach intymnych.

Do dyspozycji wychowanek przeznaczono również świetlice, w których odbywają się zajęcia pozaszkolne. Pomieszczenia te, w których znajduje się zarówno część kuchenna, jak i wypoczynkowa są bardzo estetycznie urządzone. Na parterze, pomiędzy grupami wychowawczymi znajduje się bogato wyposażona biblioteka. Księgozbiór w bibliotece liczy 3949 woluminów, ponadto biblioteka dysponuje dużą ilością czasopism dla młodzieży.

Większość indywidualnych rozmów z wychowankami odbywa się w pokojach wychowawców, zwanych „pokojami zwierzeń” które mimo niewielkiego metrażu zapewniają właściwą atmosferę. Z uzyskanych od Dyrektora informacji wynika, iż wychowanki często przychodzą do wychowawców, aby się wyżalić, bądź porozmawiać o swoich problemach.

Obok budynku mieści się dość duża sala gimnastyczna wyposażona w maty, drabinki, kosze oraz sprzęt do siłowni. Znajdują się w niej w łóżko, szafy oraz regały. Obok sali gimnastycznej znajduje się izba izolacyjna. Według informacji uzyskanych od Dyrektora placówki, izba izolacyjna używana jest praktycznie tylko do umieszczania w wychowanek z podejrzeniem choroby zakaźnej. Według informacji przekazanych przez Dyrektora, nie była w ostatnich latach na stosowana w innych celach.

W przeciwległym skrzydle budynku znajduje się kuchnia i stołówka. Pomieszczenia kuchenne wyposażone są zgodnie z normami HACCP, zachowana jest w nich czystość i zasady higieny. Wychowanki spożywają posiłki w stołówce - przestronnej i zadbanej, z dużą liczbą stolików i krzeseł. Jadłospis umieszczony jest w widocznym dla wychowanek miejscu. Ponadto, w grupach wychowawczych oraz w świetlicach stworzono i odpowiednio wyposażono, w których dziewczęta, pod nadzorem wychowawcy, mogą przygotowywać sobie samodzielnie posiłki.

Wszystkie wychowanki, z którymi przeprowadzono rozmowy indywidualne dobrze oceniła wyżywienie oraz warunki bytowe i higieniczno – sanitarne panujące w placówce. Nie zgłoszono w tej mierze żadnych zarzutów.

4. Stan przestrzegania praw.

a) oddziaływania wychowawcze i terapeutyczne

W internacie docelowo utworzonych jest 5 grup wychowawczych, spośród których wszystkie funkcjonowały w dniu wizytacji. Głównym zadaniem internatu jest spełnianie funkcji opiekuńczo – wychowawczej, która przejawia się przede wszystkim w zapewnieniu warunków do zajęć, uwzględniających uzdolnienia i zainteresowania wychowanek, zajęć specjalistycznych zmniejszających napięcia, organizowaniu czasu wolnego poprzez różnorodne formy odpoczynku, rekreacji i sportu, przygotowanie do samodzielnego życia.

Pracę internatu wspiera kadra placówki, która świadczy pomoc psychologiczną, pedagogiczną i terapeutyczną. Pracownicy wraz z wychowawcami prowadzą głównie działalność diagnostyczną polegającą na badaniu i obserwacji wychowanek, określeniu ich potrzeb, ustaleniu odchyleń i zaburzeń rozwojowych, kwalifikowaniu do odpowiednich form pomocy psychologiczno – pedagogicznych i specjalistycznej w związku z ich potrzebami i zaburzeniami. Ponadto, wobec nieletnich kierowane są różne formy oddziaływań terapeutycznych, korekcyjno – kompensacyjnych, mające na celu wyrównanie stanów emocjonalnych oraz skorygowanie postaw i zachowań. Zajęcia terapeutyczne przeprowadzane są najczęściej w izolatce, jeśli oczywiście w tym czasie nie znajduje się w niej żadna zakaźnie chora wychowanka.

b) prawo do nauki

Szkoła zapewnia możliwość nauki na 2 poziomach edukacyjnych w: gimnazjum publicznym (44 uczennice) oraz zasadniczej szkole zawodowej (13 uczennic), w bieżącym roku szkolnym kształcącej w zawodach: krawiectwo

damskie, kucharz małej gastronomii. Na parterze wyodrębniono korytarz, w którym znajdują się sale lekcyjne wraz z warsztatami i salą gimnastyczną. Są one odpowiednio wyposażone i urządzone adekwatnie do odbywających się w nich przedmiotów.

Integralną częścią szkoły są warsztaty szkolne realizujące ideę wychowania poprzez pracę. W ramach praktycznej nauki zawodu wychowanki przysposabiane są do pracy w charakterze krawcowych oraz pomocy kuchennej. Podczas wizytacji okazano wizytującym wykonane przez wychowanki ozdobne woreczki oraz wyhaftowane obrazki, które mają zostać sprzedane podczas planowanego festynu. Zarobione w ten sposób pieniądze będą mogły być przeznaczone na potrzeby i przyjemności wychowanek (np. organizacja dyskotek).

Podczas oglądu placówki, pracownicy BRPO zwizytowali m.in. pracownię krawiecką, pomieszczenia warsztatów gastronomicznych (wszystkie nieletnie posiadają aktualne książeczki epidemiologiczno – sanitarne). Wszystkie pracownie wyposażone są w odpowiedni sprzęt i materiały niezbędne do nauki zawodu. W widocznym miejscu przy maszynach oraz innych urządzeniach umieszczone zostały instrukcje obsługi uwzględniające zasady bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej. Duże doświadczenie i zaangażowanie kadry niewątpliwie przyczynia się do zmotywowania i ukształtowania wśród nieletnich właściwej postawy wobec wykonywanej pracy.

Wszystkie wychowanki, z którymi rozmawiano wysoko oceniły pracę nauczycieli i wychowawców, większość wskazała, iż pomagają oni uczniom w nadrobieniu zaległości, przykładowo jedna z rozmówczyń wskazała, iż przeprowadzane są dodatkowe zajęcia, np. z matematyki.

c) opieka medyczna

Placówka zapewnia nieletnim podstawową pomoc medyczną poprzez zatrudnienie pielęgniarki na pełnym etacie, wizyty lekarskie u specjalistów odbywają się poza ośrodkiem, w miarę potrzeby wychowanek. W sytuacjach

nagłych, do placówki wzywane jest pogotowie ratunkowe. Przy każdym przyjęciu do placówki i przeprowadzeniu badań lekarskich zakładana jest historia choroby dla każdej w wychowanek. Wyjaśniono wizytującym, iż prowadzony jest w placówce stały monitoring dotyczący chorób kobiecych.

Ośrodek dysponuje pokojem lekarskim, w którym dziewczęta są przyjmowane przez pielęgniarkę. Większość wychowanek, z którymi rozmawiano oceniało opiekę zdrowotną dobrze. Podkreślały, że mają stały dostęp do lekarza, zwłaszcza ginekologa. Informowane są również o stanie swojego zdrowia. Jedna z rozmówczyń określiła opiekę medyczną jako raczej złą. Stwierdziła ona, że bardzo ciężko jest dostać się do stomatologa. Z kolei inna z rozmówczyń określiła opiekę zdrowotną jako złą nie precyzując jednak swoich zarzutów.

W dniu wizytacji w placówce przebywała jedna wychowanka w ciąży, z którą również przeprowadzono rozmowę indywidualną. Ona również pozytywnie oceniła opiekę lekarską, wskazując na częste wizyty u ginekologa (4-5 razy w miesiącu).

d) prawo do informacji

Organizację i funkcjonowanie placówki określa Regulamin Wychowanek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Szczecinie, zwany dalej „Regulaminem”, z którym wychowanka zostaje zapoznana niezwłocznie po przyjęciu do placówki. Potwierdzone zostało to w indywidualnych rozmowach z dziewczętami, które wskazały, iż znają swoje prawa i obowiązki oraz Regulamin placówki, wiedzą także, gdzie jest on dostępny. Po przeanalizowaniu tekstu Regulaminu oraz jego załączników, pracownicy BRPO stwierdzili, iż konieczne jest przerehabrowanie i dodanie niektórych zapisów.

W toku wizytacji stwierdzono brak wywieszenia adresów instytucji powołanych do przestrzegania praw człowieka w miejscach ogólnodostępnych. Adresy instytucji powołanych do przestrzegania praw człowieka, w tym Rzecznika Praw Obywatelskich, powinny być w placówce zamieszczone w ogólnodostępnych miejscach. Zasadnym będzie również zamieszczenie w widocznym miejscu

w każdej grupie wychowawczej regulaminu jednostki wraz z wszystkimi załącznikami.

e) ochrona więzi rodzinnych

Zasady odwiedzin nie zostały szczegółowo uregulowane w Regulaminie placówki. Zgodnie z treścią art. I ust. 12 w/w aktu *wychowanka ma prawo utrzymywać systematyczny kontakt z rodziną (korespondencja, paczki, rozmowy telefoniczne, odwiedziny)*. Z informacji uzyskanych od Dyrektora wynika, iż rodzice i najbliżsi mogą indywidualnie umawiać się z wychowankami, wówczas mogą przyjść do placówki – odwiedziny odbywają się w internacie, w pokojach wychowanek lub świetlicach – w placówce nie ma bowiem wyodrębnionej sali odwiedzin. Dla osób odwiedzających, którzy zamieszkują w znacznej odległości od placówki, możliwość nocowania w ośrodku – najczęściej śpią wówczas w świetlicach, w uzasadnionych wypadkach matki mają możliwość spania w pokoju wychowanek. W indywidualnych przypadkach, gdy wychowawca ma zaufanie do rodziny, pozwala wychowance wyjść z bliskimi poza teren ośrodka na określony przez niego czas.

Jeśli zaś chodzi o osoby nie spokrewnione, spotkania z nimi najczęściej odbywają się w wydzielonej części holu, usytuowanej tuż przy wejściu do placówki. Odnośnie wszystkich osób spoza rodziny, wychowawcy w miarę możliwości utrzymują stały kontakt z rodzinami, którzy muszą wyrazić zgodę na możliwość spotykania się dziewcząt z osobami spoza kręgu rodziny.

Podkreślić należy również, iż zarówno Regulamin placówki, jak i załącznik tj. Grupy przywilejów, nie przewiduje możliwości ograniczania kontaktów z osobami bliskimi, bowiem wszelkie zakazy związane z odwiedzinami, listami oraz kontaktami telefonicznymi nie dotyczą rodziny, co należy ocenić pozytywnie. Jednakże, w ocenie wizytujących, zasadnym jest bardziej szczegółowe uregulowanie zasad odwiedzin, tak aby nie rodziły się wątpliwości odnośnie zasad dotyczących utrzymywania kontaktów z rodziną oraz osobami niespokrewnionymi.

Wszystkie dziewczęta, z którymi rozmawiano, nie sygnalizowały jakichkolwiek trudności w kontaktach z rodziną ze strony ośrodka. Niepokojącym dla pracowników BRPO jest jednak fakt, iż niektóre rozmówczynie stwierdziły, że korespondencja przez nich prowadzona, zarówno przychodząca, jak i wychodząca zawsze podlega kontroli. Należy zaznaczyć, że praktyka taka stoi w sprzeczności z art. 66 § 3 u.p.n. zgodnie z którym *„Korespondencja nieletniego umieszczonego w placówce, zakładzie lub schronisku dla nieletnich, o których mowa w § 1, z wyjątkiem korespondencji z organami państwowymi i samorządowymi, w szczególności z Rzecznikiem Praw Obywatelskich i z Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych w drodze ustawy przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, może być kontrolowana przez dyrektora zakładu, placówki lub schroniska bądź przez upoważnionego przez niego pracownika pedagogicznego, wyłącznie w przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia, iż zawiera ona treści godzące w porządek prawny, bezpieczeństwo zakładu, placówki lub schroniska, w zasady moralności publicznej bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub resocjalizacji nieletniego. W razie stwierdzenia takich treści korespondencji nie doręcza się, powiadamiając o tym nieletniego oraz sąd rodzinny wykonujący orzeczenie, podając powody tej decyzji. Nieletniego poucza się o prawie do złożenia zażalenia, o którym mowa w art. 38. Zatrzymaną korespondencję włącza się do akt osobowych nieletniego”*.

f) prawo do wykonywania praktyk religijnych

W każdą niedzielę i święta dziewczęta mają możliwość wyjścia na mszę świętą do pobliskiego kościoła. W rozmowach indywidualnych większość rozmówczyń stwierdziła, że nie ma żadnych problemów z cotygodniowym uczestnictwem w nabożeństwie, jednakże jedna z wychowanek powiedziała, iż na niedzielną mszę udać się mogą wyłącznie dziewczyny, które są w grupie mającej odpowiednią punktację. W „Grupach Przywilejów”, stanowiących załącznik do Regulaminu Ośrodka, nie ma żadnej wzmianki o zakazie wyjścia do kościoła

w „dolnych” grupach punktacji. Jednakże Dyrektor Placówki wyjaśnił, iż rzeczywiście zdarzało się, iż niektóre wychowanki nie miały możliwości uczestnictwa w nabożeństwie – co wynikać miało z obawy o ucieczkę, gdyż takie sytuację miały często miejsce podczas drogi do kościoła.

Takie postępowanie jest niezgodnie z art. 66a § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 Praw o postępowaniu w sprawach nieletnich, w myśl którego *nieletni ma prawo do wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych oraz bezpośredniego uczestniczenia w nabożeństwach odprawianych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich w dni świąteczne, słuchania nabożeństw transmitowanych przez środki masowego przekazu, a także do posiadania służących do wykonywania praktyk religijnych ksiąg, pism i przedmiotów.*

g) prawo do rekreacji i wypoczynku

Placówka dysponuje dobrymi warunkami do uprawiania sportów grupowych. W placówce funkcjonuje dobrze wyposażona sala gimnastyczna oraz boisko na podwórku, na którym wychowanki mogą grać w siatkówkę. W ośrodku znajduje się również ogódek, na którym w okresie wiosenno-letnim Dziewczęta mają możliwość sadzenia i pielęgnowania warzyw i owoców. Ponadto, organizowane są liczne zajęcia pozalekcyjne (np. joga) oraz działania podejmowane przez Samorząd Wychowanek, jak np. otrzęsiny i inne zabawy. Z informacji uzyskanych od Dyrektora wynika, iż dziewczęta przebywają na świeżym powietrzu codziennie, chyba że nie pozwalają na to warunki atmosferyczne.

Pytane o dostęp do zajęć na powietrzu nieletnie odpowiedziały, że nie wychodzą codziennie, a czasem 1-2 razy na tydzień, bądź do sklepu z wychowawcą. Ponadto, jedna z rozmówczyń wskazała, iż częstotliwość spędzania czasu na świeżym powietrzu uzależniona jest od grupy przywilejów, w której dana wychowanka się znajduje. W tym miejscu podkreślić należy, iż zarówno Regulamin, jak i załączniki nie przewidują możliwości ograniczenia dostępu do

świeżego powietrza. Jednocześnie, art. I Regulaminu stanowiący o prawach wychowanek, nie statuuje prawa do codziennego spędzania czasu wolnym powietrzu. Wskazać bowiem trzeba, iż placówka powinna umożliwiać wychowankom codzienny dostęp do świeżego powietrza. Nie ulega bowiem najmniejszej wątpliwości, iż pobyt i aktywność na świeżym powietrzu dobrze wpływa na właściwy rozwój młodych osób.

h) ochrona przed patologią

Z informacji przekazanych przez Dyrektora placówki wynika, że w Placówce istnieje tzw. drugie życie. Z uzyskanych przez wizytujących informacji wynika, iż kadra wychowawcza ma rozeznanie w tym środowisku i jednocześnie podejmowane są starania, aby „zapał” nieletnich „gwiazd” zamieniać na chęć do podejmowania pozytywnych działań na rzecz Ośrodka i całej jego społeczności.

Wyjaśniono wizytującym, iż w Ośrodku nie ma problemów ani z alkoholem, ani z narkotykami. Pomimo tego personel jest odpowiednio przygotowany do wykrywania tego typu zdarzeń, by móc zareagować jak najszybciej. Wyrywkowo, za zgodą nieletnich, są robione testy na obecność narkotyków. Jednakże, jak wyjaśniono wizytującym, brak jest zgody opiekunów, bądź przedstawicieli nieletnich dziewcząt. Wizytujący zalecili, aby taką zgodę w formie pisemnej uzyskać od każdego z opiekunów.

Rozmówczynie twierdziły, że w Ośrodku czują się bezpiecznie, żadna z wychowanek nie spotkała się z niewłaściwym zachowaniem pracowników Placówki wobec niej, jak również jej koleżanek. Jedna z rozmówczyń wskazała, iż przez okres około miesiąca po przyjęciu jej do placówki spotkało ją natomiast nieprzyjemne traktowanie ze strony koleżanek, jak wyjaśniła, chodziło o to, że jest „nowa”, więc początkowo inne Dziewczęta nie chciały z nią rozmawiać oraz rozpuszczały różne nieprzyjemne plotki na jej temat.

W 2010 do 30 czerwca 2010 roku odnotowano następujące wypadki nadzwyczajne w postaci: ucieczki indywidualnej (8 wypadków), ucieczki

zbiorowej (5 wypadków) oraz 8 przypadków nie powrócenia z ferii zimowych i 4 z ferii wielkanocnych. Należy podkreślić, iż niewielka liczba wypadków nadzwyczajnych w placówce, która utrzymuje się w ostatnich latach, może świadczyć o właściwej atmosferze wychowawczej oraz sprawnym nadzorowaniu pobytu nieletnich w placówce.

g) ochrona przed poniżającym traktowaniem i karaniem (m.in. środki dyscyplinarne i nagrody; izba przejściowa; środki przymusu bezpośredniego).

Wobec wychowanek, jak wyjaśniono wizytującym, nie były w ciągu ostatnich lat stosowane środki przymusu bezpośredniego, jak również izba izolacyjna. W placówce nie funkcjonuje w ogóle izba przejściowa. Wskazano przedstawicielom Rzecznika, iż wszystkie pojawiające się problemy wychowawcze są rozwiązywane w drodze indywidualnych rozmów z wychowanekami. Celem motywowania do dobrego zachowania w placówce istnieje punktowy system oceniania wychowanek oraz łączące się uzyskaną punktacją IV grupy przywilejów.

Kryteria oceny nauki, pracy i zachowania zawarte są w Regulaminie placówki oraz Instrukcji dokonywania oceny z zachowania wychowanek MOW w Szczecinie, gdzie w bardzo dokładny i czytelny sposób przedstawiony został wykaz negatywnych i pozytywnych zachowań, za które wychowanka może otrzymać niższą lub wyższą ocenę. Ocena każdej wychowanki odbywa się raz w tygodniu; maksymalnie każda z dziewcząt może uzyskać 100 punktów. Grupy przywilejów przedstawiają się następująco:

- I. grupa punktacji – naganna (0-30 pkt.)
- II. grupa punktacji – nieodpowiednia (31-60 pkt.)
- III. grupa punktacji – dobra (61-94 pkt.)
- IV. grupa punktacji – wzorowa (powyżej 95 pkt.)

W zależności od zachowania, każda z powyższych grup przewiduje różne uprawnienia dla wychowanek, co tworzy swego rodzaju system kar i nagród w ośrodku.

Wątpliwość osób wizytujących wzbudziły dwa zapisy znajdujące się w Instrukcji dokonywania oceny zachowania wychowanek MOW w Szczecinie, gdzie pośród negatywnych zachowań, za które wychowanka może mieć obniżoną ocenę, w następującym brzmieniu: *nie reagowanie na przejawy zła oraz inne zachowania o charakterze negatywnym*. Regulacja w takim brzmieniu może rodzić możliwość zbyt szerokiego, uznaniowego wykorzystywania w praktyce, będąc podstawą uzyskania przez wychowanki ujemnych punktów zachowania.

Ponadto, rozmówczynie podczas indywidualnych rozmów zwróciły wizytującym uwagę na fakt, iż w placówce miało miejsce ukaranie wszystkich dziewcząt za zaginiony klucz do pokoju dyrektora – wobec nie znalezienia osoby winnej wszystkie wychowanki były zobowiązane do uiszczenia 5 zł. Takie działanie kadry placówki, które nosi znamiona odpowiedzialności zbiorowej, co jest całkowicie niedopuszczalne.

Żadna z wychowanek nie zgłaszała żadnych uwag co do sposobu traktowania ich w ośrodku. Dziewczęta bardzo dobrze oceniały swoich wychowawców.

7. Wnioski i zalecenia.

Na podstawie przeprowadzonych czynności, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzili, że - generalnie rzecz biorąc – w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Szczecinie prawa nieletnich są przestrzegane. Są one traktowane z poszanowaniem godności ludzkiej, a osoby zatrudnione w placówce dokładają wszelkich starań, aby zapewnić wychowankom odpowiednią atmosferę wychowawczą. Nieletnie przebywające w placówce objęte są wszechstronną opieką wychowawczą, terapeutyczną i psychologiczną. Większość dziewcząt,

z którymi przeprowadzono rozmowy indywidualne uważa, że pobyt w placówce zmienił je na korzyść, pomógł uporządkować niektóre sprawy, nawiązać kontakt z ważnymi dla nich osobami. Niektóre z nich podkreśliły, że gdyby w oknach nie było krat, czułyby się w placówce jak we własnym domu.

Pomieszczenia w budynku placówki w większości są odnowione, utrzymane w czystości, zapewniają dobre warunki bytowe.

Po przeanalizowaniu dokumentacji zebranej podczas wizytacji oraz wysłuchaniu wychowanek i pracowników placówki stwierdzono, że w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących nieletnim należy:

1. zapewnić wychowankom codzienną możliwość wychodzenia na świeże powietrze. W tym zakresie celowa jest również zmiana treści Regulaminu placówki poprzez wprowadzenie w art. I zapisu gwarantującego prawo wychowanki do codziennego dostępu do świeżego powietrza;
2. zapewnić wychowankom cotygodniową możliwość dobrowolnego uczestniczenia we mszy św;
3. wyeliminować praktykę kontroli korespondencji;
4. wyeliminować wszelkich przejawy odpowiedzialności zbiorowej w placówce;
5. podjąć odpowiednie działania celem usprawnienia wentylacji i wyeliminowania zagrzybienia z sypialni nieletnich;
6. zamieścić w ogólnodostępnym miejscu adresy do instytucji zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka i obywatela, takich jak RPO, czy Helsińska Fundacja Praw Człowieka; celowe jest dokładne określenie właściwego dla jednostki wydziału sądu rodzinnego wraz z telefonem do sekretariatu wydziału;
7. uzyskać pisemną zgodę od przedstawicieli ustawowych nieletnich na przeprowadzanie testów na obecność narkotyków;
8. przeredagować Instrukcję dokonywania oceny zachowania wychowanek MOW w Szczecinie w taki sposób, aby wyeliminować wskazane w niniejszej informacji zbyt ogólne zapisy, a mianowicie: *nie reagowanie na przejawy na zła, inne zachowania o charakterze negatywnym*;

9. zamieścić w każdej grupie wychowawczej, w widocznym miejscu Regulaminu ośrodka wraz grupami przywilejów oraz Instrukcją dokonywania oceny zachowania wychowanek;

W odpowiedzi na przesłaną Informację, Dyrektor MOW poinformował Rzecznika, iż zostały przez niego podjęte następujące działania w celu poprawy stanu przestrzegania spraw:

1. W Regulaminie MOW umieszczono zapis gwarantujący prawo wychowanek do codziennego spaceru i zobowiązano wszystkich wychowawców do realizacji powyższego zapisu;
2. Zapewnia się wychowankom możliwość dobrowolnego uczestnictwa we mszy świętej;
3. Zapoznano wychowawców i wychowanki co do obowiązku przestregania art. 66 § 3 u.p.n;
4. Poinformowano pracowników pedagogicznych o zakazie stosowania odpowiedzialności zbiorowej;
5. Zamieszczono w ogólnie dostępnym miejscu adresy instytucji zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka i obywatela;
6. w każdej grupie wychowawczej w widocznym miejscu umieszczono Regulamin ośrodka, Grupy przywilejów i Instrukcję dokonywania oceny;
7. Przeredagowano instrukcję dokonywania oceny wychowanek MOW – usunięto zapisy wskazane przez Rzecznika;
8. Wysłano do rodziców i opiekunów prawnych druk z prośbą o wyrażenie zgody na przeprowadzenie testów na obecność narkotyków;
9. Zaplanowano odpowiednie działania mające na celu usprawnienie wentylacji i wyeliminowanie zagrzybienia z sypialni dziewcząt.